

A fényképészet hőskora Szegeden

Százhusz évvel ezelőtt, 1859-ben a következő hír jelent meg a Szegedi Híradóban: „Debrecei Ignác fényképész hazánk fia, ki e művészetet a legújabb módszer szerint, és a legkétségtelesebben kezeli. Észak-Amerikából hazakerült”. Fényképésze, mely a kegyesrendiek utcája 373. számú házában volt, mindössze négy évig működött.

Az első állandó műtermet Szegeden Landau Alajos akadémiai festész, a reáltanoda tanára, 1862-ben nyitotta meg a Búza téren, a Korda-Dáni házában. Három évvel később Rohrbach gyógyszerész Szentháromság utcai házában, egy korszerű és jól felszerelt fényvirdába költözött át. S bár a város közönsége elismerte, szerette fényképfotó munkásságát, 1870-ben mégis felhagyott vele, és ettől kezdve csak a rajztanításnak élt.

A szegedi fényképészet első nagymestere Bietler Ferenc, aki állandó üvegműtermet 1864-re építette fel a színház mellett. Bietler már tekintet nélkül az időjárásra, és csupán néhány perc alatt, készítette felvételeit, fetszesszerűt nagyságban, egyes személyekről vagy csoportokról; akár természetes színben, akár olaj vagy más festékkel kifestve. Az arcképek mellé, gyűrű, inggomb vagy karkötőbe való parányiság is készülhetett. Fényképeinek művészi kidolgozását, különösen az akkor divatos Rembrandt-féle árnyazott modorát, dicsérik a szemtanúk. 1874-ben egy aquarellról fényképezett Dugonics-arcképét emelik ki.

Letzter fényképész letelepedésével 1869-től egészséges verseny indul meg közte és Bietler között, mely verseny nagy lendületet adott Szeged fényképészetének. Letzter hamarosan díszes üvegműtermet épített a Káráz utcai Proféta vendéglő mellett. Új műterme a kortársak szerint, bármely fővárosi fényvirdával felvehette a versenyt. Róla tudjuk, hogy szabadban is fényképez, így öröklítette meg 1872-ben a város leg szebb részét a bécsi világiállítás számára. 1874-ben a Dugonics-hangverseny közreműködőiről csoportképet készített, melyet, mint emléklapot forgalmaznak. Egy évvel később 86 személyes csoportképeről adnak hírt, melyen a Temesvárott állomásozó Czeczarevics-ezred tisztikara látható.

A város fényképészetének újabb lendületet ad, hogy a két kitűnő fényképész, Bietler és Letzter mellé 1875-ben a Lauscher és társa cég új fotográfiai műtermet épített a reáliskola mellett, az új Hoffer-féle házban. A díszesen berendezett és legújabb gépekkel felszerelt fényképészet két szintes, az oldal- és felsővilágítással ellátott atelier a második emeleten van, ahol szívesen készít gyermekfelvételeket. Hamarosan feljegyzik róla, hogy méltó versenytársa itteni elődeinek, fényképei kitűnnek a hűség, a kivitel tisztasága és finomsága tekintetében.

1876-ban részt vesznek a Szegeden megrendezett országos kiállításán a szegedi fényképészek is. Műveivel, Bietler Ferenc „fényképekért emlékérmét”, Letzter és Lauscher „haladást tanúsító fényképeiért érdemérmét” nyert. E három fény-

képész versengése folytán a város több, forgalmas pontján „fényképszekrények”, fényképkirakatok jelennek meg, ahol legújabb alkotásaikban gyönyörködhet a környék lakossága.

Az 1879-es árvízi katasztrófa idején mindhárman működnének, közülük különösen Lauscher „természet után készült gyönyörű szegedi árvízkepei” örvendtek nagy kelendőségnek országszerte.

A szegedi Móra Ferenc Múzeum eredeti fényképekből álló fotógyűjteménye az utóbbi 10 év alatt igen megnövekedett. Ami főleg annak köszönhető, hogy a szegediek nagy megértéssel támogatták a múzeumot fényképek ajándékozásával, kölcsönzésével (másolatok készítéséhez). E segítőkészség nagyban hozzájárult a szegedi fényképészet szélesebb körű kutatásának elindításához.

T. Knotik Márta

Az Élet és Tudomány huszonötödik kalendáriuma

Egy tucatnyi lapszámának megfelelő anyaggal — tehát félszáznál többet — az azokat kiegészítő képekkel, ábrákkal, grafikonokkal — megjelent az Élet és Tudomány 1980. évi Kalendáriuma.

Jubileumi kiadvány ez, hiszen már huszonötödik alkalommal adták közre, s kínálnak benne sok-sok olvasnivalót a tudomány népszerűsítő cikkei kedvelőinek. Mint mindig, ezúttal is az úgynevezett hónapkezdő cikkek egy témakörhöz kapcsolódó sorozata nyitja meg az összeállításokat. Ezek a moszkvai olimpia kapcsán a magyarok „aranyérmes” sportjait mutatják be, tehát azokat, amelyekben hazánk sportolói eddig első helyezést szereztek.

E multidézés mellett természetesen más sportággy vagy a sporttal kapcsolatos írárok is helyet kaptak az évkönyvben. Így egyebek között megtudhatjuk, milyen lesz a moszkvai olimpia magyar készítésű hangrendszere, valamint azt, milyen is a legeslegújabb sport: a repülés — izomerővel.

Szintén az aktualitás jegyében születtek meg azok

az írárok, amelyek valamely jellegesebb személyre, eseményre emlékeztetnek, évfordulójuk kapcsán, s ugyanúgy — legalábbis a szerkesztők szándékai szerint — érdeklődésre tarthatnak számot azok az anyagok, amelyekben a tudomány legújabb eredményeivel ismerkedhet meg az olvasó. Ízelítőül csupán néhány cím: Milyen lesz az iskolák az ezredfordulón? — Technika a bűnüldözésben — Lakásfűtés napenergiával — Szexuális zavarok és kezelése — A tápláló virágpor stb.

Az Élet és Tudomány most megjelent jubileumi kalendáriuma ezúttal is egy sajátos műfajú írás, Dévényi Tibor tudományos satirája, A Nagy Fusi zárja.

Az említettekén kívül természetesen sok a kisebb anyag — rejtély, Kérdézelepek, Száz éve írták stb. — gazdagítja a majd négyszáz oldalas kötetet, amelyet 30 forintért lehet megvenni az újságárusoknál, illetőleg a könyvesboltokban. Aki csekken rendel meg, az a Hírlapkiadó Terjesztési Főosztályához forduljon, címe: Budapest, 1959.

Itt van a legtöbb előadás...

Ismeretterjesztés Csongrád megyében

Előadás a művelődési házaiban, anélkül a klubban, tanfolyam a gyárban, nyelviskola, szabadegyetem... Nap mint nap hallunk ezekről, vagy magunk is ott vagyunk az ismeretszerzés különféle alkalmain; titkárnőképzőbe járunk, tanfolyamra a szakmunkásvizsgálóhoz, a biológia fejlődéséről kapunk képet a szabadegyetemen, távoli földrészek flórájával és faunájával ismerkedünk egy előadáson, angol nyelvet tanulunk és a régi görögök filozófiai megállapításait elemezzük. A skála roppant széles, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat tevékenysége a kívülállónak szinte áttekinthetetlen.

A megyei szervezetek munkáját újabb rendszeresen ellenőrzik, az országos és a megyei testületek kölcsönös hasznára. A leszűrt tapasztalatokból ugyanis — ha valóságosságuk kétségtelen — kinek-kinek nyilvánvaló, miként kell jobban dolgozni. A minap a társulati főtájkára, dr. Kurucz Imre arról számolt be a Csongrád megyei TIT elnökségének, milyenek látszik a megyei szervezet — dokumentumainak tanulmányozása, valamint az év utolsó negyedében a helyszínen szerzett tapasztalatok, a főtájkáról látogatásokon nyert kép alapján.

Dr. Kurucz Imrétől a Csongrád megyei szervezet munkájának általános jellemzőiről kértünk tájékoztatást.

— Az utóbbi tíz év első felében országosra a mennyiségi mutatók ugrásszerű emelkedése jellemezte az ismeretszerzést, rengeteg ismeretszerző alkalom kínálkozott a nagyközönségnek. Az elmúlt néhány évben már nem a számszerű növekedés, hanem a munka minőségének javítása volt fontosabb Csongrád megyében is. Ez a szervezet időben figyelt a megváltozott társadalmi szükségletekre, átalakította tevékenységének belső szerkezetét, és olyan ismeretterjesztő formákat fejlesztett, melyek az intenzív képzést teszik lehetővé. Az a tapasztalatom, hogy az újfajta igényeket és a változó érdeklődést tudományos vizsgálatokkal is igyekeznék fölteni, azon vannak, hogy a szükségletek ismeretében tervezzék meg az ismeretterjesztő formák és módszerek rendszerét.

— Annak érzékeltetéséhez, hogy hol tart a megyei szervezet, mindazonáltal szükséges néhány adat. Az ezer lakosra jutó ismeretterjesztő órák száma egyik fontos mutatója a mi tevékenységünknek: Csongrád megye e tekintetben országos első, hiszen 83,3 órájával a többi megyét megelőzi. Az ipar és a mezőgazdaság fizikai dolgozóinak szóló ismeretterjesztés a mérlegelésünk másik lényeges szempontja; e téren is kimagaslóak a Csongrád megyei TIT eredményei, az országos második hely illeti meg. Jobb az országos átlagnál a városokban és a községekben végzett munka aránya is. Ha a különféle ismeretterjesztési formák mennyiségi mutatóit vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy az országnak ebben a megyéjében a legtöbb az előadások és az egyéb rendezvények, valamint a közismereti és a nyelvtanfolya-

mok száma. A különféle ismeretterjesztő alkalmak meglehetősen nem egyenletes, de bántó aránytalanságok sincsenek. Talán a szentesi és a csongrádi TIT-munkát kellene a megyei irányításnak jobban segíteni.

— A minőséget nekünk az is jelzi, milyen gyorsan reagálnak az ismeretterjesztők az aktualitásokra. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a megyében a tanfolyami formák, a szabadegyetemek, a komplex előadásorozatok fejlesztése olyan tendencia, mely egybevág az ismeretterjesztés korszerűségével. A témavilágot vizsgálva is elégedettek lehetünk, hiszen az idén például megkülönböztetett figyelem fordult a közgazdasági szemléletformálásra, a szocialista jogtudat kialakítására, az aktuális nemzetközi politikai helyzet megismertetésére. Megemlítem még, hogy a megyei szervezet munkatársai, a titkárság, Molnár Zoltán vezetésével, az országos ismeretterjesztésben fontos munkát vállaltak: fáradságtalanul és precízen végzik a társulati statisztikai adatok gépi feldolgozását.

— Látogatásai során találkoztunk politikai és tömegszervezetek képviselőivel, népművelőkkel; azokkal az értelmiségiekkel, TIT-tagokkal, akik továbbadják tudásukat rendszeres ismeretterjesztők; azokkal, akik befogadják ezt az ismeretanyagot. Bizonyára gondok is hallottak.

— Számos probléma merült fel természetesen, most csak az általános jellegűekről beszélek, amelyek közül nem egy az ország más részein is fölbukkan. Ilyen például, hogy roppant nehéz a kisközségeket és a tanulókat „ellátni”, megfelelő mennyiségű és minőségű ismeretterjesztő alkalmat teremteni a városoktól távol-

lakónak. Nem mindig jó a programok reklámja, s a kelleténél még mindig több azoknak a rendezvényeknek a száma, amelyek iránt nincs valódi érdeklődés. Néhány helyen és szervezetben nem tudták bevonni az ismeretterjesztő munkát a agrárértelmséget, a műszakiakat, az orvosokat. Tovább kellene javítani mind azoknak a művelődéspolitikai és szakmai felkészítését, akik ismeretterjesztésre vállalkoznak. A minőségi és hatékony TIT-munka elérése azért is nehéz, mert alacsonyok a társulati tiszteletdíjak. Néhány helyen, különösen a községekben kívánatos lenne, hogy más intézményekkel és gazdasági egységekkel jobb együttműködés alakuljon. El kellene érni, hogy a különféle művelődési mozgalmak és akciók erősítsék egymást, és az érdekelte szervek ne egymás konkurrenciájaként legyenek, ne történessenek meg, hogy megoszljanak, fölpródozódjanak az anyagi és a szellemi erő. Különösen fontos ez mostanában, amikor számítanunk kell arra, hogy minden jószándék ellenére csökken az ismeretterjesztésre fordítható pénz a tanácsai intézményekben. Minthogy visszalépni egyetlen területen sem lenne kívánatos, a TIT-szervezetnek meg kell találni a módját, miként ellensúlyozhatja az anyagiak csökkenését. Amikor tehát a gondokról beszélünk, egyézersmind a feladatokról is. Tapasztalataim szerint ez a megyei szervezet, amely összességében folyamatos, rendszerű és jó színvonalú munkát végez, rendelkezik olyan erővel — a társadalmi vezető testületek tagjaira és az aktívakra gondolok —, hogy képes legyen megújítani tevékenységét, igazodjon az új feladatokhoz és szükségletekhez.

S. E.

Magas biológiai értékű rügyek Badacsonyból

Üzemi törzsültetvények alapját adják

Megkezdtek a magas biológiai értékű rügyek gyűjtését a Borászati Kutató Intézet badacsonyi ültetvényein. A kutatóállomás szakemberei mintegy másfél millió rügyet gyűjtöttek össze, amelyek országosan összehangolt tervek szerint az új üzemi törzsültetvények alapját képezik. A Badacsonyból különböző vizsgálatok eredményeként a szaporítóanyagot úgy megszürik, hogy abban sem beteg, sem csökkent értékű rügy nem fordulhat elő. A jelenlegi fajtáknál többszörös termést biztosító új fajták minél előbbi elszaporításához különösen fontos, hogy minden magas biológiai értékű rügyből telepítésre alkalmas oltvány legyen.

Az új fajták közül a Pinet, a Zenit, az Ezerfürtő, valamint három Olaszrizling klónból is nagyszámú rügyet gyűjtöttek. Ezeket a Szaporítóanyag Felügyelőség fémzárólásával juttatják el még ebben az évben az üzemi törzsültetvény létesítésére kijelölt gazdaságokba. A mintegy másfél millió rügynek 20 százaléka kerül Veszprém megyébe, a Badacsonyi Állami Gazdaságba, a nemesvámosi és a zánkai termelőszövetkezetekbe.

F. K.

Leszerelő katonák kedvezményeiről

N. I. szegedi olvasónk a közeli hetekben szerel le a sorkatonai szolgálatból, s szeretne tagként belépni termelőszövetkezetbe. Úgy hallotta, hogy annak a fiatalnak, aki leszerelés után termelőszövetkezeti tag lesz, többféle kedvezményt adnak. Kéri: ismertessük, mit mond erről a jogszabály.

A mezőgazdasági szövetkezetbe lépő leszerelő katonák kedvezményeiről a 8/1970. (III. 1.) MEM számú rendelet intézkedik. E rendelet kimondja, hogy annak, aki 1970. január 1. napján vagy azután sorkatonai szolgálatot teljesített vagy teljesít, ha azt követően mezőgazdasági vagy halászati szövetkezetbe lép, sorkatonai idejét szövetkezeti tagsági viszonyban töltött időként kell számításba venni. Ennek megfelelően kell jogosultságát a különféle juttatásokra megállapítani. A szövetkezeti tagok különböző kedvezmé-

nyek, juttatásokra való jogosultsága nagyrészt az előző év teljesítményétől függ. Ezért a mezőgazdasági szövetkezetbe belépés évét megelőző katonai szolgálati idő minden hónapját a jogosultságok szempontjából úgy kell tekinteni, mintha az alatt a tag a mezőgazdasági szövetkezetben havonta 125 órát teljesített volna. A sorkatonai szolgálat után a fiatal mezőgazdasági tagot, tehát mindazok a juttatások megilletik, amelyekre a jogszabály, vagy a szövetkezeti alapszabály szerint azok tartozhatnak igényt, akik az előző évben 1500 órát teljesítettek. Ilyen juttatás például a háztáji föld, betegségi segély stb.

A betegségi segély a mezőgazdasági szövetkezeti tagnak az előző év teljesítményétől jár. A segély összegének kiszámításánál — a leszerelés után belépő fiatal tag esetében — a mezőgazdasági szövetkezetben ha-

sonló munkakört betöltő tagok előző évi átlagos részvételének arányos részét kell alapul venni. Kedvezmény az is, hogy a fiatal tag a segélyre keresőképtelenség teljes tartamára, legfeljebb azonban egy évig, tbc-megbetegedés esetén két évig jogosult.

A rendelkezések szerint az újonnan belépő fiatalnak háztáji föld is jár, mégpedig akkora, mint amekkorát azok kapnak, akik az előző évben 1500 órát dolgoztak.

Dr. V. M.

Gyógyszer agancsban

Ulánbátor, a főváros nemcsak szép új házairól, ipari üzeméről nevezetes. Mezőgazdasági üzemek is működnek itt, illetve a környéken. Ezek egyike az ulánbátori szőrmeipar, ahol az állatok bőreit és szőrméjét feldolgo-

zó üzemrészek mellett nemrég egy újabb részleg látott munkához: a szarvasvágásokban található gyógyszeranyagot kivonva, a gyógyászati céljaira alkalmas alapanyagot termelnek.